

Národný inšpektorát práce

Pravidlá dobrej praxe BOZP

Úraz v práci ...? ... ako postupovať

Publikácia (3)

ISBN: 80-968834-0-2

PRACOVNÉ ÚRAZY

Príručka

pre postup zamestnávateľov v prípade výskytu pracovných úrazov

Pracovné úrazy sú často dôsledkom nevhodných pracovných podmienok a pracovného prostredia a vznikajú ako následok nedostačujúceho vytvárania predpokladov pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Úspešné preventívne pôsobenie proti pracovnými úrazom si vyžaduje poznať všetky aktuálne súvislosti, ktoré podmieňujú vznik týchto udalostí. Preto je nevyhnutné zisťovať najmä príčiny vzniku úrazových dejov a zdroje úrazových iniciácií. Na základe takto získaných informácií je možné úrazy analyzovať a následne prijímať cieleňé opatrenia na odstránenie príčin ich vzniku.

Príručka má poskytnúť zamestnávateľom^{x)} potrebné informácie, prostredníctvom ktorých by zamestnávatelia vykonali všetky nevyhnutné opatrenia súvisiace s výskytom pracovných úrazov. Sú to opatrenia ustanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi a ich cieľom je najmä vykonať určené ohlasovacie a ďalšie administratívne úkony vo vzťahu k príslušným orgánom, dôkladne vyšetriť príčiny úrazu, prijať a uskutočniť príslušné preventívne opatrenia. Príručka je určená organizáciám, v ktorých orgány štátnej správy v oblasti inšpekcie práce vykonávajú dozor nad dodržiavaním predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (podľa § 2 ods. 1 písm. a) bod 2 zákona NR SR č. 95/2000 Z. z. v znení neskorších predpisov).

Príručka je určená najmä malým a stredným podnikateľom a novovzniknutým podnikom.

Právne východiská

1. Vyhláška MZV ČSSR č. 20/1989 Zb. o Dohovore o bezpečnosti a zdraví pracovníkov a pracovnom prostredí (č.155), ktorej platnosť pre SR bola deklarovaná oznámením MZV SR č. 110/1997 Zb. bod 51 čl. 11, body c) – e).
Za účelom štátnej politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci príslušný úrad musí
  - zaviesť a uskutočňovať konania pre oznamovanie pracovných úrazov a vypracúvať o pracovných úrazoch každoročné štatistiky,
  - vykonávať vyšetrovania v prípadoch, kedy pracovný úraz ukazuje na vážnosť situácie,
  - každoročne uverejňovať informácie o pracovných úrazoch (skrátene znenie).
2. Zákon NR SR č. 311/2001 Z. z. (Zákonník práce) v znení neskorších predpisov § 195
  - (2) *Pracovným úrazom je poškodenie zdravia, ktoré bolo zamestnancovi spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním nezávisle na jeho vôľe krátkodobým, náhlým a násilným pôsobením vonkajších vplyvov.*
  - (3) *Pracovným úrazom nie je úraz, ktorý zamestnanec utrpel na ceste do zamestnania a späť.*
3. Zákon NR SR č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov § 8a – ods. 1 písm. r)
Zamestnávateľ je povinný oznamovať príslušným orgánom spôsobom ustanoveným osobitným predpisom (vyhl. č. 111/1975 Zb. v znení vyhl. Č. 483/1990 Zb.) vznik pracovných úrazov, zisťovať a odstraňovať príčiny ich vzniku, viesť ich evidenciu a vykonávať registráciu (skrátene znenie).

---

^{x)} právnická osoba a fyzická osoba, ktorá zamestnáva fyzické osoby v pracovnoprávných vzťahoch alebo v obdobných vzťahoch

§ 8b – ods. 2 písm. d)

Zamestnávateľ je povinný zamestnancom, príslušnému odborovému orgánu a zástupcom zamestnancov pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci poskytnúť potrebné informácie o pracovných úrazoch, ktoré sa vyskytli u zamestnávateľa, vrátane výsledkov ich zisťovania a prijatých opatreniach (skrátene znenie).

§ 8e – písm. e)

Zamestnávateľ umožňuje zamestnancom, príslušnému odborovému orgánu a zástupcovi zamestnancov vyjadriť sa k pracovným úrazom, ktoré sa vyskytli u zamestnávateľa, vrátane výsledkov ich zisťovania a k návrhom opatrení (skrátene znenie).

4. Zákon NR SR č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

§ 6 – ods. 3 písm. b)

Inšpektorát práce vyšetroje príčiny pracovných úrazov, prípadne sa zúčastňuje na vyšetrovaní uvedených príčin a vedie evidenciu týchto úrazov (skrátene znenie).

§ 15 – ods. 1 písm. a) bod 2

Zamestnávateľ je povinný príslušnému inšpektorátu práce oznamovať bez zbytočného odkladu pracovné úrazy registrované podľa osobitného predpisu (vyhl. č. 111/1975 Zb. v znení vyhl. Č. 483/1990 Zb.) a okolnosti ich vzniku (skrátene znenie).

5. Vyhláška SÚBP a SBÚ č. 111/1975 Zb. o evidencii a registrácii pracovných úrazov a o hlásení prevádzkových nehôd (havárií) a porúch technických zariadení v znení vyhl. č. 483/1990 Zb.

Vyhláška špecifikuje druhy pracovných úrazov, ich ohlasovaciu povinnosť, určuje spôsob evidencie a registrácie úrazov, vyšetrovania príčin ich vzniku, spracúvania záznamov a vykonávania opatrení na zabránenie ich opakovaniu sa z podobných príčin.

Pracovný úraz

Za pracovný úraz (ďalej len „PÚ“) sa v súlade s vyhl. č. 111/1975 Zb. v znení vyhl. č. 483/1990 Zb. pokladá akékoľvek poškodenie zdravia alebo smrť, spôsobená zamestnancovi nezávisle od vlastnej vôle krátkodobým, náhlím a násilným pôsobením vonkajších vplyvov pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním.

Za PÚ sa pre účely evidencie a registrácie pokladá aj úraz, ktorý utrpel zamestnanec na pracovisku alebo v priestoroch organizácie pri činnosti, ktorá nesúvisela s plnením pracovných úloh alebo iná osoba, ktorá sa s vedomím organizácie zdržiavala na jej pracoviskách alebo v priestoroch, ktoré inak nie sú verejne prístupné.

Pracovným úrazom nie je úraz, ktorý sa zamestnancovi prihodil na ceste do zamestnania a späť.

Plnením pracovných úloh sa rozumie najmä

- výkon pracovných povinností vyplývajúcich z pracovného pomeru,
- iná činnosť vykonávaná na príkaz zamestnávateľa,
- činnosť vykonávaná pre zamestnávateľa na podnet odborového orgánu a inej organizácie zastupujúcej zamestnancov (reprezentatívna organizácia) (v súlade s § 4 zák. č. 330/1996 Z. z.),
- činnosť vykonávaná v rámci funkcie zástupcu zamestnancov pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (ďalej len „BOZP“) a člena komisie pre BOZP (v súlade s § 10 a § 11 zák. č. 330/1996 Z. z.),

- činnosť vykonávaná pre zamestnávateľa z vlastnej iniciatívy, pokiaľ na ňu zamestnanec nepotrebuje osobitné oprávnenie, je vykonávaná s vedomím zamestnávateľa a nie proti jeho výslovnému zákazu.

Druhy pracovných úrazov

Pracovné úrazy sa členia na:

- a) **smrteľné** – úraz, ktorý spôsobil smrť ihneď alebo kedykoľvek neskôr, ak nastala smrť podľa lekárskeho posudku následkom tohoto PÚ,
- b) **ťažké** – úraz, ktorý mal za následok stratu orgánu (anatomickú alebo funkčnú) alebo jeho podstatnej časti alebo také poškodenie zdravia, ktoré lekár označil za ťažké, napr. strata oka, sluchu, komplikovaná zlomenina, vyvolanie potratu, roztrhnutie pľúc, poranenie srdca, otras mozgu spojený s bezvedomím, roztrhnutie alebo rozmliaždené obličky, roztrhnutie pečene, sleziny, popáleniny II a III stupňa väčšieho rozsahu,
- c) **hromadné** – úraz, pri ktorom boli zranené najmenej tri osoby, z ktorých aspoň jedna ťažko alebo smrteľne, alebo keď bolo zranených viac ako desať osôb,
- d) **ostatné** – úraz, ktorý nie je uvedený pod písm. a) až c).

Registrácia a evidencia pracovných úrazov

Registrácii podliehajú PÚ, ktorými bola spôsobená smrť alebo pracovná neschopnosť trvajúca najmenej jeden deň okrem dňa, keď došlo k úrazu.

Registráciou PÚ sa rozumejú nasledovné úkony

- zodpovedné a spoľahlivé zistenie príčin a súvisiacich okolností vzniku úrazu,
- spísanie záznamu o PÚ podľa výsledkov zistenia príčin,
- vykonanie potrebných opatrení proti opakovaniu podobných úrazov.

O PÚ, ktoré nepodliehajú registrácii je zamestnávateľ povinný viesť evidenciu v knihe úrazov.

Hlásenie pracovných úrazov

Postihnutý, ak je toho schopný, alebo iný zamestnanec, ktorý je svedkom PÚ alebo sa o ňom dozvie, je povinný o tom ihneď upovedomiť zamestnanca, ktorý je najbližším nadriadeným postihnutého.

Nadriadený postihnutého ihneď po prijatí informácie o PÚ je povinný úraz ohlásiť

- a) zamestnávateľovi (vedeniu organizácie),
- b) príslušnému odborovému orgánu (reprezentatívnej organizácii).

Zamestnávateľ ihneď po prijatí správy o PÚ je povinný úraz ohlásiť (telefonicky, telegraficky, telefaxom alebo iným vhodným spôsobom) príslušnému okresnému riaditeľstvu Policajného zboru SR, ak zistené skutočnosti nasvedčujú, že v súvislosti s PÚ mohol byť spáchaný trestný čin.

Po prijatí správy o smrteľnom, ťažkom alebo hromadnom PÚ je zamestnávateľ povinný úraz ihneď ohlásiť

- a) príslušnému inšpektorátu práce,
- b) príslušnému odborovému zväzu, hromadný PÚ aj Konfederácii odborových zväzov SR,

c) príslušnému okresnému riaditeľstvu Policajného zboru SR, ak nebol úraz hlásený podľa predchádzajúceho odseku.

Ak postihnutý kedykoľvek neskôr na následky PÚ zomrie je zamestnávateľ povinný túto skutočnosť ihneď ohlásiť orgánom uvedeným v predchádzajúcom odseku. Platí to tiež v prípade, keď sa dodatočne zistí, že ide o ťažký alebo hromadný PÚ.

Zisťovanie a vyšetrovanie príčin pracovných úrazov

Ihneď po prijatí hlásenia o PÚ, na ktorý sa vzťahuje registračná povinnosť zamestnávateľ musí úraz zodpovedne vyšetriť, to zn., zistiť jeho príčinu a všetky súvislosti jeho vzniku.

Vyšetrovanie vykonávajú vo vzájomnej súčinnosti priamy nadriadený postihnutého a bezpečnostný technik. Na vyšetrovaní sa môže zúčastniť aj zástupca zamestnancov pre BOZP. Postihnutý, ak je toho schopný i ostatní zamestnanci, ktorí boli svedkami úrazu sú povinní účinne spolupracovať. Vyšetovania závažných udalostí (najmä smrteľných a hromadných PÚ) by sa mali zúčastniť i členovia podnikového manažmentu. Ich účasť by mala byť predmetom systému vnútro podnikových pravidiel. K vyšetrovaniu je možné prizvať ďalších vybraných pracovníkov bezpečnostno-technickej služby (odborní pracovníci vyhradených technických zariadení, špecialisti pre chemické látky, pracovné prostredie, zváranie, kovoobrábanie a pod.), prípadne ďalších odborníkov podľa aktuálnych potrieb vyšetrovania.

O výskyte PÚ je zamestnávateľ povinný informovať (okrem odborového orgánu) zástupcov zamestnancov pre BOZP, oboznámiť ich s výsledkami zisťovania, umožniť im vyjadriť sa ku vzniku úrazu a k výsledkom vyšetrovania.

Pri zisťovaní príčin vzniku PÚ je nevyhnutné vykonať **obhliadku miesta**, to zn. objasnenie skutočností dôležitých pre objektivizáciu udalosti priamym pozorovaním na mieste, ktoré je významné z hľadiska vzniku úrazu. Obhliadka patrí k nenahraditeľným úkonom keďže bezprostredné vnímanie situácie na mieste nie je možné nahradiť iným spôsobom. Pri obhliadke sa väčšinou vykonáva obhliadka vecí (predmety, listiny) a stôp (materiálové zmeny). Obhliadka sa musí vykonať neodkladne (situácia na mieste podlieha zmenám). Vykonanie obhliadky musí byť systematické a riadené jednou osobou. Významným výstupom obhliadky je dokumentácia (protokol o obhliadke, náčrtok, plán, fotodokumentácia, videozáznam a i.).

Pre zistenie príčin úrazového deja je nevyhnutné identifikovať sprostredkujúce skutočnosti – **dôkazy**. Ako dôkaz môže byť využité všetko, čo prispeje k objasneniu udalosti, najmä výpovede postihnutého a svedkov, znalecké posudky, predmety, listiny i samotná obhliadka. Uprednostňovať je potrebné najmä dôkazy, ktoré priamo potvrdzujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť (výpoveď svedka, ktorý priamo vnímal úrazový dej). Využiť je možné i dôkazy nepriame, ktoré síce dokazujú inú skutočnosť, ale z ktorej je možné usudzovať, na okolnosti vzniku vyšetrovanej udalosti.

Pri tvorení **svedeckej výpovedi** môže dôjsť k nesprávnostiam a omylom. Preto pri vypočúvaní svedka je potrebné postupovať tak, aby boli v čo najväčšej miere vylúčené nežiaduce vplyvy s cieľom, aby vybavovanie v pamäti určitých skutočností a ich reprodukcia boli čo najvierohodnejšie.

Spísanie a predkladanie záznamu o pracovnom úraze

Zamestnávateľ je povinný najneskôr do dvoch dní po prijatí hlásenia o PÚ spísať záznam. Záznam spisujú zamestnanci vykonávajúci vyšetrovanie udalosti. Štruktúra obsahu záznamu je v prílohe č. 1.

Záznam o úraze je zamestnávateľ povinný poslať zdravotnej poisťovni, v ktorej je postihnutý poistený.

Zamestnávateľ je ďalej povinný hromadne zasielať odpisy záznamov o úrazoch za uplynulý kalendárny mesiac do piateho nasledujúceho mesiaca

- a) príslušnému inšpektorátu práce,
- b) príslušnej okresnej pobočke Sociálnej poisťovne.

Ak ide o smrteľný, ťažký alebo hromadný PÚ, je zamestnávateľ povinný zaslať odpis záznamu o úraze najneskôr do dvoch dní od jeho ohlásenia

- a) príslušnému inšpektorátu práce,
- b) príslušnému odborovému zväzu, ak ide o hromadný PÚ aj Konfederácii odborových zväzov,
- c) príslušnej krajskej správe Štatistického úradu SR,
- d) príslušnému okresnému prokurátorovi.

V prípade, že do dvoch dní od ohlásenia smrteľného, ťažkého alebo hromadného PÚ nie je možné vyšetrovanie zodpovedne ukončiť (napr. z dôvodu sťaženej komunikácie s postihnutým, vypracovania znaleckého posudku a pod.) je potrebné zápis o výsledkoch zistenia príčin úrazu zaslať na orgány uvedené v predchádzajúcom odseku do 30 dní od jeho vzniku.

Jedno vyhotovenie záznamu o úraze je zamestnávateľ povinný odovzdať postihnutému, a ak ide o smrteľný PÚ, pozostalým.

Prijatie a vykonanie opatrení

Zamestnávateľ je povinný prijať a vykonať potrebné opatrenia s cieľom preventívne pôsobiť proti vzniku udalosti z podobných príčin, ustanoviť termíny na ich splnenie a určiť zodpovedné osoby.

Pri príprave týchto opatrení musí zamestnávateľ umožniť príslušnému odborovému orgánu, zástupcom zamestnancov pre BOZP a dotknutým zamestnancom vyjadriť sa k obsahu a štruktúre opatrení a následne ich o prijatých opatreniach informovať. Tiež je povinný ich informovať o plnení týchto opatrení. V prípade smrteľných, ťažkých a hromadných PÚ je o plnení opatrení zamestnávateľ povinný informovať aj územne príslušný inšpektorát práce.

Aktuálne sú najmä nasledovné opatrenia:

- a) **materiálno-technické, technologické** (rekonštrukcie zariadení, úprava technologického postupu, pravidelná technická diagnostika, nahrádzanie fyzicky namáhaných prác technickými prostriedkami, nahrádzanie škodlivých látok neškodnými, zvýšenie kvality prostriedkov osobnej ochrany a i.),
- b) **organizačné** (vykonanie analýzy rizík, resp. prehodnotenie existujúceho systému riadenia rizík, skvalitnenie preventívnej kontroly a údržby zariadení a objektov, uplatňovanie kvalifikačných požiadaviek, zvýšenie počtu pracovníkov v sledovanej činnosti, úprava

režimu práce, zavedenie bezpečnostných prestávok, úprava materiálových tokov a premiestňovacích procesov, prehĺbenie kontroly dodržiavania bezpečnostných požiadaviek, kontrola konzumácie alkoholu a i.),

- c) **výchovno-vzdelávacie, informačné** (vstupné a opakované školenia, inštruktáž na pracovnom mieste, nácvik modelových situácií, preverovanie vedomostí, informácie o pracovných rizikách a ochrane pred nimi, zamestnanecké konzultácie a i.),
- d) **predpisové** (pravidlá o BOZP a pokyny, smernice pre poskytovanie a používanie prostriedkov osobnej ochrany, vnútropodnikový dopravnoprevádzkový poriadok, prevádzkový poriadok kotolne a i.),
- e) **zdravotno-hygienické** (preverovanie psychofyzickej a zdravotnej spôsobilosti na prácu, preventívne a pravidelné lekárske prehliadky, meranie škodlivín, poskytovanie ochranných nápojov, zlepšenie ukazovateľov pracovného prostredia – osvetlenie, prúdenie vzduchu, teplota a i.),
- f) **ekonomické** (využitie podnikových ekonomických nástrojov pôsobiacich v prospech zvýšenia úrovne BOZP: negatívnych – finančné postihy zamestnancov za nedodržanie požiadaviek; pozitívnych – prémie, odmeny a i.),
- g) **sociálne** (vytváranie podmienok pre sociálnu pohodu, skvalitňovanie sociálnych vzťahov, odstraňovanie stresu, mobbingu a i.).

Orgány vyšetrujúce pracovné úrazy

Príčiny smrteľných, ťažkých a hromadných PÚ vyšetrujú inšpektori územne príslušného inšpektorátu práce, prípadne sa na vyšetrení týchto úrazov zúčastňujú ak ich vyšetrujú orgány Policajného zboru SR. Na vyšetrení sa tiež zúčastňujú aj inšpektori vyšších odborových orgánov. Inšpektoráty práce vedú evidenciu týchto prípadov.

Zamestnávateľ je v prípade výskytu týchto PÚ povinný

- a) vykonať opatrenia, ktorými by sa zabránilo ďalšiemu možnému ohrozeniu osôb,
- b) zabezpečiť miesto úrazu tak, aby zostalo zachované v pôvodnom stave až do príchodu vyšetrujúcich orgánov.

Zmeny pôvodného stavu sú prípustné do príchodu vyšetrujúcich orgánov, len ak ide o záchranu postihnutých osôb, prípadne o ďalšie záchranné práce alebo ak to vyžaduje bezpečnosť prevádzky. V týchto prípadoch sa vyhotoví náčrtok s vyznačením pôvodnej situácie a vykonaných zmien, alebo sa pôvodná situácia odfotografuje, prípadne sa vyhotoví videozáznam.

Inšpektor práce je oprávnený riadiť zachovanie pracoviska alebo jeho časti v pôvodnom stave až do skončenia vyšetrenia alebo zdokumentovania stavu pracoviska alebo jeho časti.

Zamestnávateľ je povinný umožniť zamestnancom vyšetrujúcich orgánov plnenie ich úloh a poskytnúť im pritom všestrannú pomoc.

Postup pri vzniku pracovného úrazu zamestnanca inej organizácie

Ak utrpí PÚ podliehajúci registrácii zamestnanec v inej organizácii než v ktorej je v pracovnom (alebo obdobnom) pomere, úraz ohlásí, zistí jeho príčinu a spíše o ňom záznam

organizácia, v ktorej k PÚ došlo a zašle ho do dvoch dní organizácii, v ktorej je zamestnanec v pracovnom pomere. V prípade, že organizácia, kde k úrazu došlo aj sama úraz spôsobila je táto povinná určiť a vykonať potrebné opatrenia proti opakovaniu podobných úrazov, určiť lehoty na splnenie týchto opatrení a spôsobiť ich kontroly. Ďalšie nadväzujúce opatrenia vykoná organizácia, v ktorej je postihnutý v pracovnom pomere. Ak utrpí PÚ podliehajúci registrácii pracovník vyslanej skupiny, ktorá má určeného vedúceho, ohlásí PÚ, zisti jeho príčiny a spíše o ňom záznam tento vedúci v spolupráci s organizáciou, v ktorej sa úraz stal. Rovnako sa postupuje aj pri PÚ ostatných osôb, ktoré sa s vedomím organizácie zdržiavajú na jej pracoviskách.

Pri výskyte smrteľného, ťažkého alebo hromadného PÚ si ohlasovaciu povinnosť plní organizácia, kde k úrazu došlo. O týchto úrazoch ihneď upovedomí aj zamestnávateľa postihnutého.

Uschovávanie dokladov z vyšetrovania pracovných úrazov

Záznamy o PÚ i ostatné súvisiace doklady (prijaté opatrenia, doklady o kontrolách plnenia prijatých opatrení a i.) sú organizácie povinné uschovávať päť rokov nasledujúcich po roku kedy došlo k PÚ.

x x x

Účinný systém prevencie bezpečnosti práce si vyžaduje okrem následných opatrení po vzniku PÚ sledovať tiež udalosti, ktoré potenciálne mohli spôsobiť ohrozenie alebo poškodenie zdravia.

Sledované by mali byť tzv. rizikové situácie, kedy pri práci vznikne nebezpečný faktor alebo nebezpečné konanie človeka. Následkom môže byť nežiaduca – nebezpečná udalosť (napr. zosunutie stien nezabezpečeného výkopu, vymrštenie obrobku pri práci na drevoobrábacom stroji, deštrukcia tlakovej nádoby na dopravu plynu, pád bremien v dôsledku použitia poškodeného viazacieho prostriedku, prevrátenie VZV a i.), pri ktorej v prípade, že dôjde k nežiadúcemu kontaktu nebezpečného faktora s človekom obvykle vzniká PÚ.

Nežiadúcich udalostí, ktoré potenciálne mohli spôsobiť úraz je niekoľkonásobne väčší počet ako vyskytujúcich sa PÚ. Preto ich sledovanie je v procese úrazovej prevencie významné.

Záznam o úraze

Organizácia (zamestnávateľ): .....

Sídlo: .....

Závod (prevádzka): .....

Sídlo: .....

Okres: .....

Kraj: .....

Odborový zväz: .....

1	Meno a priezvisko postihnutého: ..... Dátum narodenia: ..... Bydlisko: ..... Stav: ..... Počet nezaopatrených detí: .....
2	Vzťah postihnutého k zamestnávateľovi (zamestnanec, člen družstva, žiak učilišťa a pod.): ..... Pracovisko postihnutého: ..... Druh vykonávanej činnosti (funkcia): ..... Činnosť je u zamestnávateľa vykonávaná: .....rokov, ... mesiacov. Je postihnutý u zamestnávateľa nemocensky poistený? ÁNO – NIE
3	Bol postihnutý odborne spôsobilý na činnosť, pri ktorej došlo k úrazu, príp. bol poučený o správnom pracovnom postupe? ÁNO – NIE Bol postihnutý oboznámený s vyskytujúcimi sa (predvídateľnými) nebezpečenstvami a s požiadavkami na bezpečné vykonávanie činnosti? ÁNO – NIE Po vykonanom oboznámení (inštruktáži) boli vedomosti postihnutého overené? ÁNO – NIE Dátum ostatného oboznámenia: ..... Oboznámenie vykonal: .....
4	Dátum úrazu: ..... Hodina úrazu ..... Miesto, kde došlo k úrazu: ..... Od začiatku zmeny postihnutý odpracoval: ..... hodín. Druh zranenia (iného poškodenia zdravia): .... Zranená časť tela: .....

5	Druh úrazu (aktuálny údaj podčiarknuť): smrteľný – smrť nastala ihneď – ÁNO – NIE, alebo neskôr (dátum) ..... ťažký hromadný – počet súčasne zranených osôb: ..... ostatný	
6	Postihnutý pri vzniku úrazu vykonával (opis úkonu):	
7	Opis úrazového deja:	
8	Zdroj úrazu: <table border="1" data-bbox="1002 1003 1404 1084" style="float: right; margin-left: auto;"> <tr> <td>Štatistická značka zdroja:</td> </tr> </table>	Štatistická značka zdroja:
Štatistická značka zdroja:		
9	Opis nevyhovujúceho stavu pracoviska pri vzniku úrazu – predpis (predpisy) porušené organizáciou: Činnosť vykonávaná postihnutým nesprávnym (nebezpečným) spôsobom – predpis (predpisy) porušené postihnutým: Spolupôsobenie prírodných živlov alebo zvierat: Spolupôsobenie (ovplyvnenie) inou osobou – meno, adresa: .... Škoda spôsobená úrazom organizácii v Sk ..... Škoda spôsobená úrazom postihnutému (poškodenie osobných vecí) v Sk ..... <table border="1" data-bbox="1002 1937 1404 2022" style="float: right; margin-left: auto;"> <tr> <td>Štatistická značka príčiny:</td> </tr> </table>	Štatistická značka príčiny:
Štatistická značka príčiny:		

Vysvetlivky k vyplňovaniu záznamu

1. V záhlaví sa nevyplňuje obdĺžnikový rámček.
2. Pokiaľ je vnútorná organizačná jednotka (závod – prevádzka) zároveň evidujúcou a vykazujúcou jednotkou, uvedie sa namiesto sídla organizácie sídlo tejto jednotky.
3. K rubrike č. 4
Miesto, kde došlo k úrazu, napr.: nakladacia rampa, stavba obchodného domu na ul. ..., hala 06 – spracovanie plastov a pod.
Druh zranenia, napr.: zlomenina, tržná rana, pomliaždenina, odrenina, popálenina, perforácia oka a pod.
Zranená časť tela, napr.: pravé oko, ľavé koleno, ľavý priehlavok, pravé predlaktie, temeno hlavy; pri vnútorných poraneniach napr.: brucho, hrudník, panva a pod.
4. K rubrike č. 6
Postihnutý pri vzniku úrazu vykonával napr.: obsluhu hydraulického lisu, riadenie VZV, opravu tabulových nožníc, vkladanie tovaru z auta, obhliadku staveniska, odstraňovanie debnenia a pod.
5. K rubrike č. 7
Opis úrazového deja, napr.:
Postihnutý svojvoľne vošiel do priestoru medzi nakladačom a traktorom, kde bol zachytený kĺbovým hriadeľom pohonu nakladača, ktorý nebol vybavený ochranným krytom.
Autožeriavnik manipuloval s výložníkom autožeriavu v blízkosti ochranného pásma el. vonkajšieho vedenia VN, pričom na žeriave bola nefunkčná výstražná akustická signalizácia.
6. K rubrike č. 8
Zdroj klasifikovať podľa klasifikačnej schémy zdrojov (Príloha č. 2).
Uvedú sa základné údaje o zdroji, napr.:
stroj (názov, typové označenie, rok výroby, výkonové parametre a i.),
látka (druh, teplota, tlak, a i.).
7. K rubrike č. 9
Príčinu klasifikovať podľa klasifikačnej schémy príčin (Príloha č. 2).
Nevyhovujúci stav pracoviska, napr.: lisovací nástroj nebol vybavený ochranným zariadením, pre prácu na VN zariadení nebol vydaný B príkaz, trubky rozvodu prehriatej pary neboli vybavené izoláciou, postihnutý bol poverený prácou bez predpísanej odbornej spôsobilosti.
Činnosť vykonávaná postihnutým, napr.: vykonávanie práce bez použitia predpísaných OOPP, práca pod vplyvom alkoholu, vstup do ohrozeného priestoru proti zákazu, nedodržanie určeného pracovného postupu.

Ak pôsobilo pri úraze viac príčin, uvedú sa v orámovanej časti v pravom rohu rubriky.
8. K rubrike 10
Pri prijatých opatreniach je potrebné uviesť termín ich splnenia a meno a funkciu zodpovedného zamestnanca.

Klasifikácia zdrojov a príčin úrazov

A. Všeobecné zásady

Z a z d r o j ú r a z u sa považuje predmet (stroj, dopravný prostriedok, materiál a pod.), látka (para, plyn, chemikálie a pod.) alebo energia, prípadne ľudská bytosť, zvieratá, prírodný živočích, ktoré svojím náhlym vonkajším pôsobením spôsobili poranenie (úraz) pracovníka priamo alebo nepriamo tým, že pri nejakej jeho činnosti, prípadne pri náhodnom styku s ním boli bezprostredným podnetom vzniku úrazovej nehody.

Vo väčšine prípadov nepôsobí zdroj úrazu samostatne, t.j. izolovane. Spravidla sa tu vyskytuje ešte ďalší činiteľ alebo činitele ako vnútorné príčiny toho, že nejaký zdroj spôsobil nehodu alebo priame poranenie. Stav úrazového ohrozenia (možnosť vzniku nehody) vyplýva napr. z toho, že zdroj úrazu nie je upravený alebo dostatočne zaistený po stránke bezpečnosti práce, alebo sa s ním nesprávne manipuluje, odstraňujú sa bezpečnostné zariadenia, ochranné pomôcky, alebo nie sú inak dodržiavané bezpečnostné predpisy, používajú sa nebezpečné pracovné postupy (buď vedome, alebo z nedostatku vedomostí, výcviku a pod.), alebo že osoby, prichádzajúce do styku so zdrojom úrazu, nie sú dostatočne poučené o svojom ohrození a pod. V týchto okolnostiach, ktoré spoluvytvárajú alebo zvyšujú stav ohrozenia pracovníka je obsiahnutá odpoveď na otázku, aká bola príčina úrazu a preto sú zahrnuté pod pojem **p r í č i n y ú r a z o v**.

Pre účely štatistického spracovania je potrebné úrazové znaky (zdroje a príčiny) triediť. Najskôr sa urobí základné triedenie, t. j. jednotlivé individuálne zdroje alebo príčiny úrazu, ktoré sú po určitej stránke rovnorodé alebo aspoň príbuzné, sú zahrnuté do základných skupín. Tak napr. pri zdrojoch predstavuje každá základná skupina ucelenú skupinu jednotlivých zdrojov, charakterizujúcich určitý okruh úrazového nebezpečenstva a rovnorodých z hľadiska ich funkcie alebo spôsobu používania vo výrobnom procese.

V rámci týchto základných skupín sa vykonáva podrobnejšie triedenie, kde napr. zdroje z určitých hľadísk rovnorodé (a preto zahrnuté jednej základnej skupiny) sa navzájom rozlišujú so zreteľom na určité zvláštnosti ich používania vo výrobnom procese alebo na určité, navzájom príbuzné druhy, poprípade s ohľadom na druh pôsobenia a tvorenia sa z nich podskupiny.

S c h é m a z d r o j o v úrazov obsahuje 11 základných skupín, označených pre účely evidencie rímskymi číslicami I. – XI. V rámci týchto základných skupín sa zdroje úrazov rozdeľujú do podskupín.

S c h é m a p r í č i n úrazov obsahuje 14 základných skupín.

B. Klasifikačné schéma zdrojov úrazov

I. Dopravné prostriedky

- I-00 Letecké motorové a bezmotorové dopravné prostriedky
- I-01 Vodné motorové a bezmotorové dopravné prostriedky
- I-02 Motorové cestné dopravné prostriedky
- I-03 Železničné dopravné prostriedky vrátane pouličných dráh, verejných lanoviek a neverejnej dopravy po koľaji
- I-04 Cestné bezmotorové dopravné prostriedky (povozy s príviesným vozom, bicykle, ručné vozíky a pod.)
- I-05 Vnútropodnikové motorové dopravné prostriedky (koľajové i bez koľají)
- I-06 Vnútropodnikové lanovky, reťazové dopravníky a naklonené (zvážacie) dráhy na koľaji
- I-07 Vnútropodnikové bezmotorové dopravné prostriedky (na koľaji i bez koľají)

II. Zdvíhadlá a dopravníky, zdvíhacie a dopravné pomôcky

- II-08 Žeriavy a iné zdvíhadlá pre rôznosmernú dopravu (motorové i bezmotorové)
- II-09 Výtahy, elevátory, ťažné stroje a iné zdvíhadlá na zvislú dopravu
- II-10 Dopravníky (transportéry) vrátane vnútropodnikových visutých dráh
- II-11 Zdvíhacie a dopravné zariadenie – pomôcky

III. Stroje – hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné

a) hnacie stroje – prevod hnacej sily

- III-12 Stabilné hnacie stroje, motory, generátory, agregáty a pod. a pohyblivé stroje použité ako hnacie stroje
- III-13 Motory dopravných prostriedkov (okrem dopravy)
- III-14 Zariadenie na prevod hnacej sily

b) obrábacie stroje na drevo (použité prípadne na iný materiál)

- III-15 Okružné, rámové a iné píly na drevo
- III-16 Sústruhy a vŕtačky na drevo
- III-17 Frézovacie, drážkovacie a žliabkovacie stroje na drevo
- III-18 Hobľovacie, brúsiace a leštiace stroje na drevo
- III-19 Združené a ostatné, prípadne špeciálne drevoobrábacie stroje (kolárske, debnárske a iné okrem špeciálnych papierenských strojov)

c) obrábacie a tvárniace stroje na kovy (použité prípadne aj na iný materiál)

- III-20 Lisy, kladivá, buchary a pod.
- III-21 Sústruhy kovov
- III-22 Vŕtačky na kov a stroje na rezanie závitov
- III-23 Píly, frézy, preťahovacie a hobľovacie stroje na kovy
- III-24 Brúsky, čističe a leštiče kovov
- III-25 Stroje na beztrieskové obrábanie kovov
- III-26 Zváracie a ostatné (príp. špeciálne kovoobrábacie stroje)

d) bežné obrábacie, tvárniace a pracovné stroje na ostatný materiál (okrem špeciálnych a rozličných pomocných strojov používaných v rozličných pracovných odboroch)

- III-27 Lisy na iný materiál ako kov a drevo
- III-28 Raziace, vykrajovacie, vysekávacie a rezacie stroje (okrem píly)
- III-29 Píly, sústruhy, vŕtačky na rozličný materiál (okrem kovu a dreva)
- III-30 Stroje (frézovacie, hľbiace, drážkovacie, hobľovacie, brúsiace a leštiace)
- III-31 Zdrobňovacie, drviace (mlyny), triediace stroje
- III-32 Pomocné stroje, čerpadlá, ventilátory, kompresory a rozličné pracovné stroje

e) špeciálne stroje pre rozličné pracovné odbory

- III-33 Zvláštne stroje banské, dobývacie, zakladacie a úpravárske stroje na zemné práce
- III-34 Stavebné stroje a stroje na úpravu terénu, špeciálne železničné stroje
- III-35 Zvláštne hutnícke a zlievárenské stroje
- III-36 Zvláštne plynárenské stroje, stroje používané v chemickom a gumárenskom priemysle, zvláštne keramické a sklárske stroje, prípadne stroje na výrobu plastov
- III-37 Zvláštne stroje na výrobu buničiny, lepenky a papiera, kartonážne stroje
- III-38 Zvláštne stroje na výrobu koží a kožušín, obuvnícke, kožušnícke, rukavičkárske stroje a pod.
- III-39 Zvláštne textilné a odevné stroje, (vrátane strojov používaných v práčovniach, čistiarňach, žehliarňach a opravovniach)
- III-40 Zvláštne potravinárske stroje, stroje používané v tukovom a tabakovom priemysle
- III-41 Zvláštne poľnohospodárske stroje (vlečné a ostatné)

III-42 Zvláštne stroje polygrafické, kancelárske, zdravotnicke, štatistické a iné neuvedené alebo bližšie neurčené pre rozličné pracovné odbory

IV. Pracovné, prípadne cestné priestory ako zdroje pádov osôb

IV-43 Cesty vrátane dopravných a pracovných priestorov koľajových dráh (pracovné, komunikačné priestory) verejného charakteru – pády osôb na rovine

IV-44 Vnútropodnikové pracoviská (komunikačné priestory) akejkoľvek úrovne – pády osôb na rovine

IV-45 Schody, rebríky, výstupy – pády osôb na nich a z nich

IV-46 Ostatné zvýšené pracoviská – pády osôb z výšky

IV-47 Priehlbiny, jamy, nezakryté otvory (pri pracovisku akejkoľvek úrovne) – pády osôb do hĺbk

V. Materiál, bremená, predmety

Va-48 Zemina, hornina, kameň, kusový a sypký materiál – pád materiálu

Va-49 Ostatný materiál (okrem zn. 48), predmety, výrobky, zariadenia – pád predmetov

Vb-50 Bremená (materiál, premiestňované alebo inak manipulované predmety) – úrazy bremenami

Vb-51 Materiál, predmety – pôsobenie ostrými hranami, vyčnievajúcimi hrotmi a pod. pri rôznej manipulácii a pohybe

Vc-52 Drobné úlomky z materiálu alebo nástrojov odletujúce pri ručnom spracovaní, resp. pri páde a rozbití predmetov – vniknutie do oka, perforácia iných častí tela

Vc-53 Drobné úlomky z materiálu alebo nástrojov odletujúce pri strojovom spracovaní – vniknutie do oka, perforácia iných častí tela

VI. Nástroje, nástroje, ručne ovládané strojčky a prístroje

VI-54 Pomocné dobývacie nástroje, nástroje na zemné, stavebné a poľnohospodárske práce

VI-55 Pomocné ručné bicie, uťahovacie, pridržiacie, spájacie, zväracie, čistiacie, mazacie a iné nástroje

VI-56 Pomocné strojové nástroje (upínacie nástroje a zariadenia)

VI-57 Meracie a rysovacie nástroje (nástroje a prístroje), prenosné lampy

VI-58 Ručné nástroje (rezacie, sekacie, krájacie, dlabacie, prebíjacie, rycie, uberacie, brúsiace a iné)

VI-59 Strojové nástroje (na upnutie do strojov a prístrojov použité prípadne na ručné práce – tvárniace nástroje)

VI-60 Ručne ovládané stroje a prístroje – ochranné prístroje

VII. Priemyselné škodliviny, horúce látky a predmety, oheň a výbušniny

VII-61 Jedovaté látky – tuhé, tekuté, jedovaté a nedýchatel'né plyny

VII-62 Žieravé a leptavé látky (aj ak sú súčasne horúce)

VII-63 Tekuté a plynné horúce látky (pary)

VII-64 Tuhé horúce látky, horúce predmety, zariadenia a pod.

VII-65 Horľavé a zápalné látky, explozívne plyny, oheň

VII-66 Výbušniny (trhaviny, výbušniny, strelivo) a strelné zbrane

VII-67 Škodlivé lúče (žiarenie)

VIII. Kotly, nádoby a vedenia (potrubie) pod tlakom

VIII-68 Kotly, nádoby a vedenia (potrubie) pod tlakom

IX. Elektrina

- IX-69 Elektrina vysokého napätia (nad 300 V proti zemi)
- IX-70 Elektrina stredného a nízkeho napätia (do 300 V proti zemi)

X. Ľudia, zvieratá a prírodné živly

- X-71 Zvieratá
- X-72 Úmyselné i neúmyselné poškodenie, násilie, zranenie inou osobou, živelné pohromy a iné prírodné vplyvy, atmosféra pracoviska

XI. Iné zdroje

- XI-73 Zábavné, športové, telocvičné náradie a zariadenie (vrátane mechanického), gymnastické, športové a tanečné výkony bez náradia
- XI-74 Nehody pri liečebných zákrokoch a ich oneskorené komplikácie
- XI-75 Iné zdroje, ktoré nemožno zaradiť do predchádzajúcich skupín

C. Klasifikačné schéma príčin úrazov

1. Chybný alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu (nie pracoviska)
2. Chýbajúce alebo nedostatočné ochranné zariadenie a zabezpečenie
3. Chýbajúce (nepridelené), nedostatočné alebo nevhodné osobné ochranné pracovné prostriedky
4. Nepriaznivý stav alebo chybné usporiadanie pracoviska, prípadne komunikácie (aj keď je pracovisko zdrojom úrazu)
5. Nedostatky v osvetlení a viditeľnosti, nepriaznivé vplyvy hluku, otrasov a škodlivého ovzdušia na pracovisku (na komunikácii)
6. Nesprávna organizácia práce
7. Neoboznámenosť s podmienkami bezpečnej práce a nedostatok potrebnej kvalifikácie (teoretických vedomostí, šikovnosti, zručnosti, prispôsobenia a pod.)
8. Používanie bezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia, proti príkazu, zákazu a pokynom, zotrúvanie v ohrozenom priestore
9. Odstránenie alebo nepoužívanie predpísaných bezpečnostných zariadení a ochranných opatrení
10. Nepoužívanie (nesprávne používanie) predpísaných a pridelených osobných ochranných pomôcok (prístrojov)
11. Ohrozenie inými osobami (odvedenie pozornosti pri práci, žarty, hádky a iné nesprávne a nebezpečné konanie)
12. Nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon (chýbajúce telesné predpoklady, zmyslové nedostatky, nepriaznivé osobné vlastnosti a okamžité psychofyzologické stavy) a riziko práce
13. Ohrozenie zvieratami a prírodnými živlami
14. Nezistené príčiny